

KATERI PARFUMI SO NAJBOLJ VŠEČ UČENCEM IN UČITELJEM OŠ RODICA?

Raziskovalna naloga s področja biologije

Avtorici: Patricia Pavli in Neli Auda, 9. c

Mentorici: Danica Volčini in Vilma Vrtačnik Merčun

Domžale, marec 2023

KAZALO

	Stran
POVZETEK	3
1 UVOD	4
1.1 Raziskovalno vprašanje, cilji raziskovalne naloge	4
1.2 Metode in postopek raziskovalnega dela	4
1.3 Hipoteze	5
2 TEORETIČNI DEL	6
3 EKSPERIMENTALNI DEL	12
3.1 Potek eksperimenta	12
3.2 Parfumi, uporabljeni v raziskavi	12
3.3 Rezultati eksperimenta – moški	15
3.4 Rezultati eksperimenta – ženske	17
3.5 Primerjava rezultatov po spolu	20
4 RAZPRAVA	21
5 ZAKLJUČEK	24
6 LITERATURA IN VIRI	25
7 PRILOGA: ANKETA	26

POVZETEK

Z raziskavo sva želeli ugotoviti, katere vrste parfumov so najbolj všeč učencem 3., 5. in 9. razreda ter učiteljem OŠ Rodica. Izbrali sva tri moške in tri ženske parfume, ki sva jih nanesli na testne lističe in vsak vonj zaprli v svojo škatlico. Izbrani parfumi so bili: M1: *Black XS L'Exces* – sladko-sadni vonj, M2: *L'Eau d'Issey* – usnjeno-lesni vonj, M3: *Joop! Homme Wild* – rum, tobak in lesne note, Ž1: *Idôle Aura* – jasmin in vanilija, Ž2: *Doux Biaserss* – beli cvet in Ž3: *Absolutely Givenchy* – svež cvetlični vonj. Parfume je vonjalo 110 posameznikov, učencev 3., 5. in 9. razreda ter učiteljev, ki so izbirali vonj najljubšega moškega in ženskega parfuma. Večina moških je izbrala parfuma M3 (56 %) in Ž2 (47 %), večina žensk pa moška parfuma M2 (44 %) in M3 (40 %), med ženskimi parfumi pa Ž1 (46 %). Ugotavljali sva tudi razlike v izbiri parfumov glede na spol. Večina deklic in dečkov 3. razreda je izbrala parfüm Ž1 – jasmin in vanilija, pri izboru moških parfümov pa so se pojavile razlike med spoloma. Večini deklic in dečkov 5. razreda je bil všeč parfüm M3 – rum, tobak in lesne note, pri izboru ženskih parfümov pa so med njimi razlike. Večina deklic in dečkov 9. razreda je izbrala enaka parfuma: M3 in Ž2 – beli cvet. Večina učiteljev in učiteljic je izbrala moški parfüm M1 – sladko-sadnji vonj, ki pa ni bil všeč nobeni drugi skupini. Njihov izbor vonja pri ženskih parfümih pa je med spoloma različen.

KLJUČNE BESEDE: parfumi, parfumarstvo, dišave, vonj, olfakcija, olfaktorna piramida, zgornje ali vrhnje note, srčne ali srednje note, spodnje ali osnovne note

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujema vsem, ki so sodelovali pri vonjanju parfümov. Še posebej se zahvaljujema Patricijinim staršem, ki so nama dovolili uporabo svojih parfümov za namene raziskovalne naloge. Hvala pa tudi mentoricama za vse nasvete in knjižničarki Tjaši Medved za lektorski pregled naloge.

1 UVOD

Za temo raziskovanja o parfumih sva se odločili, ker naju je zanimalo, kako se ljudje odzivamo na vonjave drugih. Obe se tudi sicer zelo zanimava za modo, najmanj s tega področja pa veva o parfumih. Zdi se nama zanimivo, kako se ljudje razlikujemo pri izbiri vonjev.

Telesne vonjave (kot npr. znoj) so pogosto neprijetne in nam ne ugajajo. Ko se ukvarjamo s športom ali smo telesno aktivni, se znojimo, s tem pa nastaja vonj, ki nam ni najbolj dišeč. Zato se po vsaki naporni aktivnosti običajno oprhamo. Največ ljudi se oprha zjutraj, pred službo ali obveznostmi. Prhanje pa ne pomeni le očiščenje telesa, temveč se z njim tudi osvežimo in izboljšamo svoje počutje oziroma razpoloženje. V raziskavi sva se osredotočili na vonje parfumov, ti lahko dobro predstavijo človeka. Z njimi lahko povemo veliko o sebi, na primer, kaj nam je všeč, veliko ljudi pa si na podlagi vonja ustvari tudi predsodke o drugih.

1.1 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE, CILJ RAZISKOVALNE NALOGE

Ciljna skupina za raziskavo o parfumih so bili učenci 3., 5. in 9. razreda ter učitelji Osnovne šole Rodica.

Raziskovalno vprašanje se je glasilo: **katere vrste dišav oziroma parfumov so najbolj všeč učencem 3., 5. in 9. razreda ter učiteljem OŠ Rodica?**

Namen raziskave je bil ugotoviti, katere vonjave so bolj privlačne dečkom in katere deklicam različnih starosti oziroma odraslim moškim in ženskam (učiteljem).

1.2 METODE IN POTEK RAZISKOVALNEGA DELA

Za pridobitev rezultatov sva uporabili metodo spraševanja, podrobneje anketiranja ob vonjanju vzorcev parfumov.

Raziskovalno delo je potekalo po naslednjem zaporedju:

- Najprej sva izbrali temo raziskovanja, ki nama je bila najbolj všeč, in si o njej postavili nekaj vprašanj. Na podlagi teh vprašanj sva oblikovali raziskovalno vprašanje in sestavili anketo.
- Izbrali sva šest parfumov (3 ženske in 3 moške) in jih oštevilčili. Z oznakami M1, M2 in M3 sva označili moške parfume, z oznakami Ž1, Ž2 in Ž3 pa ženske. Parfume sva nanесли na testne lističe in vsak vonj postavili v svojo škatlico. Naslednji dan, 2. decembra 2022, sva anketirali 110 posameznikov ciljnih starostnih skupin in tako dobili zelene podatke.
- Doma sva podatke razvrščali in jih uredili v zbirne preglednice.
- Rezultate sva grafično prikazali, jih analizirali in napisali komentarje.
- Naknadno sva pregledali še nekaj literature o parfumi in dopolnili teoretični del.
- Napisali sva razpravo ter zaključek raziskovalne naloge.

1.3 HIPOTEZE

Postavili sva naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Deklicam iz 3. in 5. razreda bo najbolj všeč sladki ženski parfum Ž2 – beli cvet in moški parfum M3 – rum, tobak in lesne note. Dečkom iz in 5. razreda pa bo najbolj všeč ženski parfum Ž3 – svež cvetlični vonj in moški parfum M3 – rum, tobak in lesne note.

Hipoteza 2: Večini deklic in dečkov 9. razreda bosta najbolj všeč ženski parfum Ž2 – beli cvet in moški parfum M3 – rum, tobak in lesne note.

Hipoteza 3: Učiteljicam bosta najbolj všeč cvetlični parfum Ž3 – svež cvetlični vonj in moški parfum M2 – usnjeno-lesni vonj. Učiteljem pa bosta najbolj všeč ženski parfum Ž1 – jasmin in vanilija ter M1 – sladko-sadni vonj, ki sta bolj znana kot parfuma za odrasle.

2 TEORETIČNI DEL

OPREDELITEV POJMOV

Parfum: raztopina dišav ali zmesi dišav in eteričnih olj v alkoholu.¹

Dišava: dišava je kozmetično sredstvo prijetnega vonja.²

O parfumih sva našli kar nekaj zanimivih knjig. Iz knjige **Vilka Novaka Čipčija**³ sva izpisali nekaj osnovnih opredelitev: »Vonj je sposobnost živih bitij - človeka in večine živali - da se odzovejo na kemične spremembe v okolici, in sicer tiste, ki pridejo do vohalnih organov z vdihanim zrakom. Vedi, ki se ukvarja z vonjem, pa nekateri pravijo **olfakcija**. Število različnih vonjev, ki jih zaznajo nekatere živali, dosega šestmestne vrednosti. Niti ni izjemno, če ena sama molekula, ki pride po "zračni pošti" do vohalnega organa, živali preda takšen ali drugačen podatek: o plenu, tekmečih, spolnih partnerjih, vrstnikih, hrani, škodljivih snoveh. /.../ Celo v naj sodobnejših laboratorijih ni moč odkriti in izmeriti razlik med sorodnimi vonji, ki jih zaznavajo živali. Iz tega je razbrati, da ima človek veliko slabši dar voha kot večina živali. Pač pa uživa velikansko prednost: **zepamni si, kaj je kdaj zavohal** in v svojo vohalno pomnilniško banko lahko shrani neverjetno bogastvo podatkov, ki potem napajajo njegovo čustveno in duhovno življenje. /.../ Čustveni poudarek voha nasploh ni **odvisen le od bioloških, temveč tudi od socialnih in populacijsko psiholoških vplivov**. Pogosto je kakemu ljudstvu prijeten vonj, ki ga drugo ne mara in se mu celo gnusi. /.../ Da je vonj med čuti nekaj posebnega, nakazuje tudi dejstvo, da imajo pri presoji vonjev **veliko vlogo – tabuji**.«⁴

Kaj se torej dogaja, kadar povohate vrtnico ali zavohate smrad iz polne smetiščne posode? »Vonjive molekule, ki jih vsebuje večina trdnih, tekočih in plinastih snovi, pridejo do t. i. olfaktoričnega območja v oboku nosne votline, ki je prav majhno in prevlečeno z vohalno sluznico. Ljudje smo namreč **mikrozmati**, t. j. živa bitja, ki imajo **majhne vohalne površine** in sorazmerno neobčutljiv voh. /.../ Zgoraj omenjene vonjive molekule morajo biti **topljive in hlapljive**, sicer jih vohalne celice v sluznici ne zaznajo. Kadar je zrak zelo suh in če smo prehlajeni, se občutek vonja – in okusa, ki je na sploh tesno povezan z vonjem, /.../ zmanjša

¹ Parfum, SSKJ, Fran, <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=parfum> (20. 1. 2023).

² Dišava, SSKJ, Fran, <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=di%C5%A1ava> (20. 1. 2023).

³ Vilko Novak Čipčič: Ognjemet dišav, O parfumi in drugih dišavah, Ljubljana, Založba Forma 7 sedem, 1999.

⁴ Vilko Novak Čipčič, 1999, str. 31.

ali celo izgubi. Na splošno je za zaznavo dovolj že **devet molekul** na vohalni receptor in najmanj 40 hkrati vzbujenih receptorjev. Toda mejne vrednosti za občutenje vonja se včasih precej spreminjajo.«⁵

»Človek razlikuje nekaj tisoč kakovosti vonja, nekateri jih razvrščajo v šest glavnih razredov, drugi v več. Povzemimo **lestvico večine teoretikov vonja**:

1. začinjen ali dišaven (poper, ingver),
2. rožen ali dehteč (jasminovo olje),
3. saden (jabolčni ester),
4. smolast ali balzamast (smole),
5. gniloben (žveplovodik),
6. osmojen (katran).

Ena od anatomskih ugank voha je nenavaden pojav, namreč **sposobnost prilagoditve**: celo zelo močan in neprijeten vonj postane po precej kratkem času znosen in celo komajda zaznaven. Za **parfumarstvo** je to izjemno pomembno; le kako naj bi sicer preizkuševalec vonjev /.../ uspešno opravljal svoje delo, če bi moral po ovohavanju testnega vzorca vedno čakati nekaj ur, preden bi preskusil naslednjega? Res pa je, da **mora biti naslednji vzorec močnejši**, bolj koncentriran, da bi “nos” zaznal razliko. To kaže, da se je po lestvici vonjev lažje “vzpenjati” kot “spuščati”; preizkuševalec mora torej začeti delo z najlažjimi dišavami in ga nadaljevati z bolj “vročimi” in “začinjenimi”. /.../ Ne samo “poklicni nos”, tudi vsak zdrav človek razlikuje na stotine vonjev, toda zlasti preizkuševalec mora povrh poznati intenziteto in nihajoče krivulje vonjev, kar vse shranjuje v svoje možganske celice. Prav splet možnih kombinacij in **zmožnost poznejšega harmoničnega podoživljanja** vsega sprejetega postane vir olfaktoričnega uživanja.«⁶

SESTAVLJALCI VONJEV

Sestavljalci parfumov se zatekajo k dvema viroma surovin – k naravnim in umetnim.

»Prvi vir so **naravne snovi**, ki so bodisi rastlinskega bodisi živalskega izvora, pridobivajo pa jih na naslednje načine:

- **z destilacijo z vodno paro** (cvetov in drugih delov rastlin, lesa, korenin itd.), da bi dobili eterična olja,

⁵ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 31-32.

⁶ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 35-36.

- **z ekstrakcijo z organskimi topili** (benzenom, alkoholom, heksanom itd.), ki daje značilne ali čiste esence, po domače dišavne izvlečke (predvsem jasmína, vrtnice, ylang-ylanga in podobnih eksotičnih rastlin) in tudi smolne snovi in macerate (zlasti živalskega izvora, npr. ambre, cibeta, mošusa),
- **s stiskanjem olupkov sadežev** (agrumov).

Drugi vir, **kemične snovi**, obsega:

- sestavine, izločene iz naravnih dišav,
- sintetične snovi (takšne, ki jih v naravni sploh ni).⁷

»Toda nobenemu sodobnemu parfumarju ne pade v glavo, da bi mešal “prave” dišave, “stoodstotno naravne”. To ne bi bilo le **predrago**, temveč bi bili takšni parfumi po sestavi, kompozicijah, notah in kakovosti takšni, da bi jih trg kratko in malo – zavrnil. Vedeti še moramo, da veliki parfumarji že nekaj časa ponujajo “**nove izdaje**” uspešnih parfumov preteklih desetletij in celo iz časov prve četrtine 20. stoletja (od Guerlainovega Jickyja do No. 5 Coco Chanel, od Houbigantovega Quelques heures do Milinardove Habanite, da omenimo samo nekaj najbolj znanih). Brez kemije jim to nikakor ne bi šlo od rok! /.../ **Tisoč kilogramov cvetov oranževca** navsezadnje da samo kilogram esence, iz **dva tisoč vrtnic** bi iztisnili zgolj gram dišavnega izvlečka, in vseh limon, dozorelih ob Azurni obali, bi bilo komaj dovolj za liter koncentrirane dišave. /.../ Zato bomo še kar pisali o mahu, praproti in mošusu, čeprav zdaj že vemo, da imamo v mislih njihove umetne nadomestke. Poznamo kakih sto tisoč rastlinskih vrst in od teh jih približno 1700 vsebuje temeljno parfumersko sestavino, **eterično olje**. /.../ Kljub temu pa so naravne sestavine za parfumarsko dejavnost še vedno neprecenljive vrednosti iz treh razlogov: zaradi laboratorijskih **raziskav**, ker se **nekaterih dišav za parfume še ni uspelo pridobiti po naravni poti** (npr. šmarnice, lilije) in ker so **kompas za poimenovanje** vonjev.⁸

»Če hočemo parfüm prav uporabljati, moramo obvezno poznati njegovo naravo, reakcije in rokovanje z njim. /.../ Današnji parfumi so tako sestavljeni, da tudi **pravo “doziranje”** ni zapleteno. Z drugimi besedami, nekaj kapljic več ali manj zelo natančno spremeni intenziteto parfuma. Ne odišavimo se namreč vedno enako - četudi uporabljamo isti parfüm - temveč odmerek uskladimo z uro dneva oziroma okoljem. /.../ Še vedno je tudi res, da se parfüm boljše

⁷ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 38-39.

⁸ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 39-40.

in bolj harmonično “razcvete” **na naravnih tkaninah**, zlasti na svili, volni in kašmiru.«⁹
»Parfum je živ izdelek: njegove reakcije so **odvisne od kože** ženske, ki ga nanese - več ali manj kisle, suhe, mastne ali vlažne.«¹⁰

Parfum običajno sestavljajo trije zaporedni deli, ki sestavljajo tako imenovano **olfaktorno piramido**. Vonje parfumov delimo v tri osnovne note: **zgornje, srednje (srčne) in spodnje (osnovne)**. Te se med seboj razlikujejo po delovanju in po času delovanja.

- **Zgornje ali vrhnje note** so to, kar začutite takoj po nanosu. Običajno jih sestavljajo lahki citrusni in zeliščni toni, katerih naloga je, da pritegnejo pozornost. Vrhnje note popustijo po nekaj sekundah do nekaj minutah in se umaknejo srčnim notam parfuma.
- **Srčne ali srednje note** se začnejo razvijati po približno 15-ih minutah in trajajo dve do tri ure. V srčnih notah najpogosteje najdemo cvetje, dišavo sadja, začimb in zelene tone.
- **Spodnje ali osnovne note** so zaznavne po približno pol ure, njihov vonj pa pogosto traja več ur. V osnovnih notah dišav se najpogosteje nahajajo lesne sestavine, mošus, ambra, pa tudi orientalski akordi (kot je kadilo) ali vanilija.¹¹

RAZVRŠČANJE DIŠAV V OLFAKTORNE SKUPINE

Na spletni strani spleticna.si je prikazano razvrščanje dišav. »Dišave se glede na svojo sestavo delijo v t. i. **olfaktorne družine oz. skupine**. Tovrstna kategorizacija nam lahko pomaga pri izbiri dišav, saj vsakemu posamezniku večinoma ustrezajo dišave iz iste olfaktorne družine. Dišave imajo izredno kompleksno sestavo, vendar večinoma **temeljijo na določenem akordu**, ki določa njegovo skupino. S pomočjo ostalih akordov jih lahko razdelimo tudi v podskupine. Obstaja več različnih razdelitev, v grobem pa se dišave delijo v nekaj glavnih skupin. Glede na prevladujoče note ločimo **cvetne, začimbne, lesne, sadne in sveže vonje**. Opojni **cvetlični** vonji se podajo romantičnim in nežnim, bogati **začimbni** vonji pristajajo čutnim zapeljivkam, **lesni** samozavestnim in elegantnim ženskam, **sadne** dišave so najbolj primerne za igrive in optimistične ženske, **sveži** vonji pa za spontane ljubiteljice narave. **Moške dišave** se delijo le na **začimbne, lesne in sveže**. V zadnjih letih so najbolj priljubljeni sveži oziroma začimbno-sveži vonji.«¹²

⁹ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 94-95.

¹⁰ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 97.

¹¹ Sestava parfumov, <https://www.notino.si/parfumi/> (3. 2. 2023).

¹² Razvrščanje dišav, PARFIMO, https://www.spleticna.si/o-disavah_p34.html (20. 1. 2023).

O družinah parfumov in drugih dišav v svoji knjigi govori tudi Vilko Novak Čipči.¹³ »V sodobni literaturi, zlasti tisti, ki je poljudno obarvana, ponujajo za začetek najčesče zelo shematičen prikaz, in sicer parfume razvrščajo v tri velike skupine:

1. **Cvetni parfumi** je naziv za zelo številne dišave, pri katerih prevladuje vonj po cvetlicah (bodisi eni sami, največkrat pa po cvetličnem šopku, buketu), dostikrat so dodane sveže note, sadne ali lesne.
2. **Ciprski parfumi** so tisti, za katere je značilna prevladujoča “zelena” nota, njihova osnova je mah hrasta ali drugih dreves, pogosto jim dodajo dišave, imenovane “praprotni”.
3. **Orientalni parfumi** vsebujejo eksotične, sladke, vaniljeve, živalske, začimbne note, ki jim dajo značilen topel, že kar polten ton. V tuji literaturi tovrstne parfume pogosto opisujejo kot “ambraste”.

Ena najbolj stvarnih in sodobnih klasifikacij, hkrati preprosta in skladna, je tista, ki jo je v 80-ih letih sestavila delovna skupina **Tehniškega društva parfumarjev Francije** in ki jo je priznal tudi **francoski Nacionalni odbor za parfume**. Loči pet družin:

1. **Cvetna družina** (delijo jih na parfume z rožno noto, z noto cvetličnega šopka in z aldehydno noto).
2. **Usnjena družina** (bolj za moške, vonj po dimu, tobaku in usnju).
3. **Ciprska družina** (skupni imenovalci so mahovi in različne dodane note, kot so cvetna, sadna in zelena – izraz **zelena** je v parfumeriji pogost pri opisih praprotnih, lesnih in preprosto “svežih” parfumov).
4. **Praprotna družina** (parfumi praprotnega tipa).
5. **Ambrasta družina** (vsebujejo sladke, pudraste, včasih cvetne in lesne note, ki jih najpogosteje spremlja poudarjena “živalska” nota, so precej agresivni – t. i. eksotični ali orientalni. Delijo jih na cvetno-lesne, cveto-začimbne, sladke in polcvetne).¹⁴

»Moške dišave nekateri razvrščajo v naslednje družine: zelena (citronska), sivkina, praprotna, orientalna in ciprska. Moškimi parfumi posebno noto dajejo **tobak, mošus, sandalovina**.

Osnovna značilnost moških parfumov pa je vedno sveža nota, ki se razvija v bogato aromatično.«¹⁵

¹³ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 59–62.

¹⁴ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 60–62.

¹⁵ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 62.

Glede na navedeno ugotavlja, da so sestavine parfumov rastlinskega in živalskega izvora. Pri slednjih se poleg usnja pogosto pojavlja **mošus**, zato naju je zanimalo, kaj je mošus. SSKJ (Fran) pravi, da gre za: »močno dišeči izloček iz pižmarjeve žleze.«¹⁶

“**Mošus** je prvotno izraz za substanco **z ostrim vonjem iz žleze samca mošusovega jelena**, ki se nahaja med trebuhom in genitalijami. Substanca se uporablja kot popularen parfum že od antičnih časov dalje in je eden najdražjih živalskih proizvodov na svetu. Ime, izvirajoče iz sanskrta ”muska”, ki pomeni “modo”, vsebuje širok izbor substanc s podobnimi vonji, kljub temu da so mnogi zelo različni glede kemijske sestavine. Vsebujejo **izločke žlez tudi drugih živali**, ne samo mošusovega jelena, številnih rastlin, ki oddajajo podobne prijetne vonje in umetnih substanc s podobnimi vonji. Od 19. stoletja dalje se prijetni vonj pridobiva samo iz naravnih virov. Sedaj sintetizirane sestavine se uporabljajo samo ekskluzivno. Organska sestavina primarno odgovorna za značilnosti vonja mošusa je »muscone«.¹⁷

John Oakes v svoji knjigi, ki je namenjena iskanju popolnega parfuma za posameznike, opisuje 21 različnih parfumov. Tudi on omenja olfaktorno piramido: »Obstajajo tri stopnje, skozi katere potuje večina dišav na svoji poti od nanosa do izginotja. Včasih jih imenujemo **glavni, srednji ali srčni in osnovni toni**, ali pa **razumski toni, srčni toni in toni duše**. Pri zapletenem ustvarjanju seznama sestavin, ki sestavljajo vse tri tone, se dišavni analitiki in strokovnjaki, da ne omenjamo pisateljev in novinarjev, le redkokdaj strinjajo. Glavni razlog je v skrivnostnosti proizvajalca.«¹⁸

Naj omeniva še zanimivo raziskavo iz leta 2010, ko sta devetošolki Naja Bedek in Kaja Krajnc z OŠ Polzela izdelali raziskovalno nalogo z naslovom **Šopek čudovitih vonjev**. Cilji najine raziskovalne naloge so bili sicer drugačni od njunih, a so vseeno nekatere ugotovitve za naju še posebej zanimive. Opravili sta anketo med učenci in učenkami 8. in 9. razreda OŠ Polzela in pridobili 106 anket. Ugotovili sta, da je v času anketiranja parfume uporabljalo 61 % dečkov in 96 % deklic. Zelo pogosto (5x do 7x na teden) jih je uporabljalo 59 % dečkov in 67 % deklic. Večina je imela doma od enega do tri parfume (52 % deklic in 55 % dečkov), 32

¹⁶ Mošus, [Fran/iskanje/mošus](#) (20. 1. 2023).

¹⁷ Mošus, Mošus - Wikipedija, prosta enciklopedija (wikipedia.org) (20. 1. 2023).

¹⁸ John Oakes: V raju parfumov, prevedla Tanja Njivah, Dob pri Domžalah, Založba Miš, 2006, str. 12-13.

% dečkov in 46 % deklic pa je imelo doma več kot tri parfume. Skoraj vsi so bili mnenja, da se po nanosu parfuma bolje počutijo (89 % dečkov in 92 % deklic).¹⁹

3 EKSPERIMENTALNI DEL

3.1 POTEK EKSPERIMENTA

Izbrali sva šest parfumov (3 ženske in 3 moške) in jih označili z oznakami: M1, M2 in M3 za moške parfume ter Ž1, Ž2 in Ž3 za ženske parfume. Parfume sva nanесли na testne lističe in vsak vonj postavili v svojo škatlico.

Naslednji dan, 2. decembra 2022, so parfume vonjali anketiranci ciljnih starostnih skupin: učenci 3., 5. in 9. razreda (iz vsakega razreda po 30) ter učitelji in učiteljice (20). Skupaj je sodelovalo 110 anketirancev. Polovica anketirancev vsake starostne skupine je bila moškega oziroma ženskega spola.

Ker sva testne lističe nadišavili že dan pred anketiranjem, sklepava, da so anketiranci vonjali spodnje ali osnovne note, ki trajajo približno do sedem ur in se jih zazna šele kot zadnje.

3.2 PARFUMI, UPORABLJENI V RAZISKAVI

Naj na začetku eksperimentalnega dela naloge razkrijeva tudi, katere parfume sva uporabili. Viri za te podatke so navedeni na koncu raziskovalne naloge. Da bi jih razlikovali, sva jih poimenovali glede na prevladujočo srednjo in osnovno noto.

¹⁹ Naja Bedek, Kaja Krajnc, 9. razred: Šopek čudovitih vonjev, raziskovalna naloga iz interdisciplinarnega področja: biologija, kemija, Polzela, Osnovna šola Polzela, 2010.

M1 – sladko-sadni vonj

Black XS L'Excès for Him Paco Rabanne

Black XS L'Excès for Him Paco Rabanne je lesna aromatična dišava za moške. Black XS L'Excès for Him je bil predstavljen leta 2012. Zgornje note so amalfijska limona in sivka; srednje note so cipriol olje (Nut trava) ali Nagarmota in morske note; osnovne note so jantar (fossilizirana smola dreves) in pačuli (rastlina iz družine Lamiaceae).

M2 – usnjeno-lesni vonj

L'Eau d'Issey Pour Homme Issey Miyake

L'Eau d'Issey Pour Homme Issey Miyake je lesna vodna dišava za moške. L'Eau d'Issey Pour Homme je bil lansiran leta 1994. Zgornje note so limona, bergamotka, limonska verbena, mandarina, cipresa, kalon, koriander, pehtran in žajbelj; srednje note so modri lotos, muškadni orešček, šmarnica, žafran, burbonska geranija in cejlonski cimet; osnovne note so tahitijski vetiver, mošus, cedra, sandalovina, tobak in jantar.

M3 - rum, tobak in lesne note

Joop! Homme Wild

Joop! Homme Wild avtorja Joop! je dišava za moške. Joop! Homme Wild je bil predstavljen leta 2012. Zgornja nota je rožnati poper; srednja nota je rum; spodnje note so beli tobak in lesne note.

Ž1 – jasmin in vanilija

Idôle Aura

Idôle Aura znamke Lancôme je nova cvetlična lesno-mošusna dišava za ženske. Idôle Aura je bil predstavljen leta 2021.

Zgornje note so sol in vrtnica; srednja nota je jasmin; osnovne note so vanilija in mošus.

Ž2 - beli cvet

Doux Baisers

Doux Baisers je poln zapeljivih odtenkov. Zgornja nota je mehki cvetlični hrustljavi beli cvet. Belo cvetje v kombinaciji s pudrastimi notami in drzno mošusno osnovo ustvari parfumsko vodo, ki je tako skrivnostna kot tudi strastna in poželjiva.

Ž3 - svež cvetlični vonj

Absolutely Givenchy

Absolutely Givenchy znamke Givenchy je cvetlično sadna dišava za ženske, ki je bila predstavljena leta 2006. Absolutely Givenchy lahko opišemo kot svež cvetlični vonj.

3.3 REZULTATI ESKPERIMENTA – MOŠKI

Vse odgovore anketirancev sva zbrali v preglednice. Za namene primerjave rezultatov sva podatke spremenili v odstotke.

Preglednica 1: Rezultati anketiranja dečkov in učiteljev

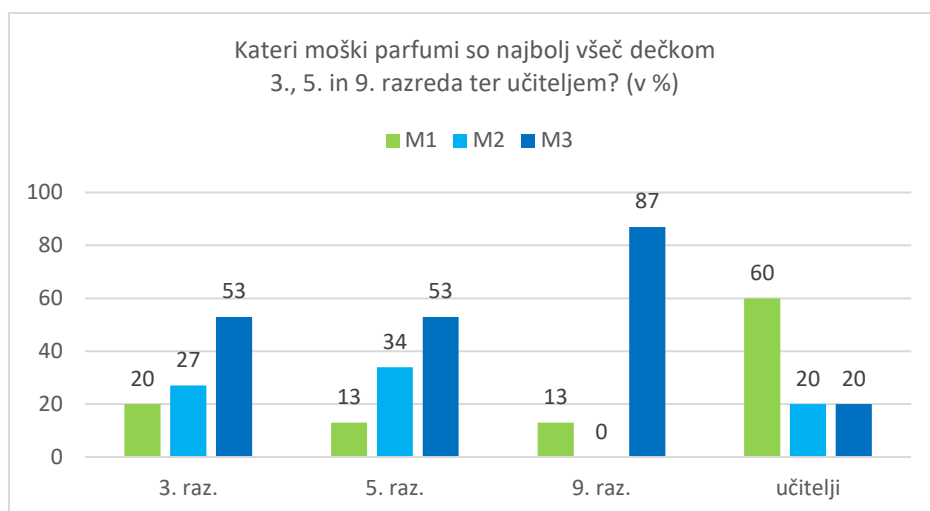
<i>Moški</i>	<i>M1</i>	<i>M2</i>	<i>M3</i>	<i>Ž1</i>	<i>Ž2</i>	<i>Ž3</i>	<i>skupaj</i>
3. raz.	3	4	8	9	3	3	30
5. raz.	2	5	8	3	10	2	30
9. raz.	2	0	13	1	12	2	30
učitelji	6	2	2	7	1	2	20
skupaj	13	11	31	20	26	9	110

Preizkušanje moških parfumov – moški

Med anketiranci moškega spola je bil najbolj priljubljen moški parfumi M3 – rum, tobak in lesne note, ki ga je izbralo 56 % anketirancev. Petina moških anketirancev je izbrala parfumi M2 – usnjeno-lesni vonj (20 %), slaba četrtnina pa M1 – sladko-sadni vonj (24 %).

Kateri parfumi so najbolj všeč učencem in učiteljem OŠ Rodica?

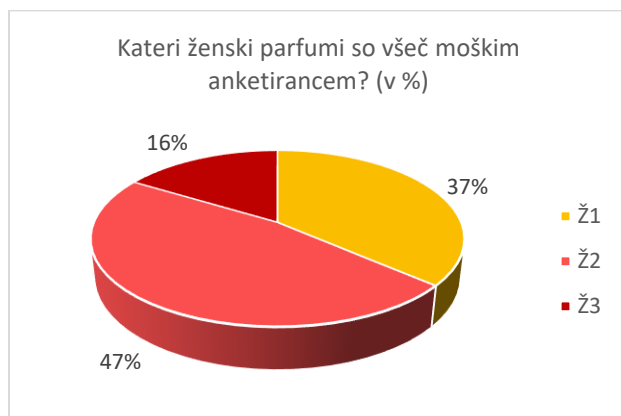

Ugotavljava, da so učencem 3. in 5. razreda všeč podobni vonji. Med moškimi parfumi je dobri polovici učencev 3. in 5. razreda najbolj všeč parfumi M3 – rum, tobak in lesne note, 27 % (3. razred) oziroma 34 % učencem (5. razred) pa moški parfumi M2 – usnjeno-lesni vonj. Ostalim mlajšim dečkom je všeč M1 – sladko-sadni vonj.

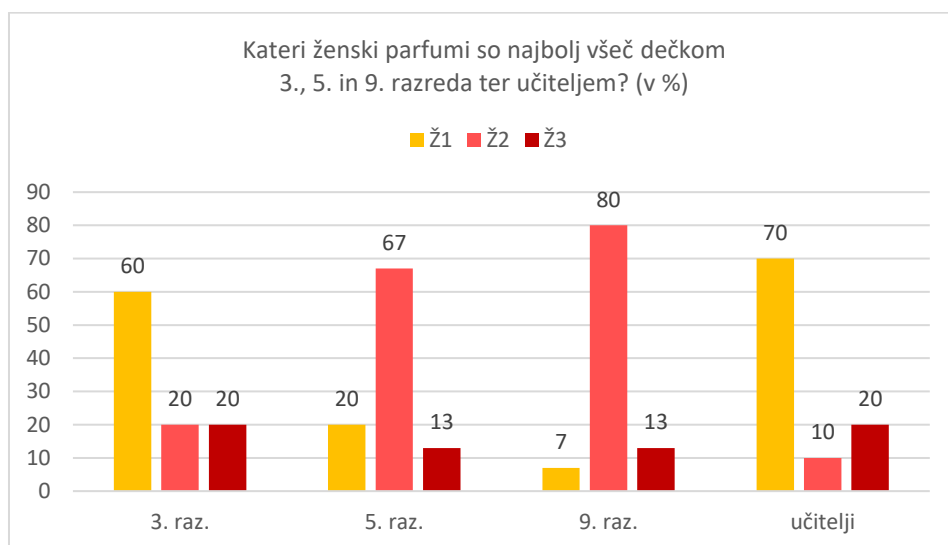
Parfumi M3 – rum, tobak in lesne note je še bolj všeč dečkom 9. razreda, za najljubši moški parfumi ga je namreč izbralo kar 87 %. Ostali devetošolci so izbrali parfumi M1 – sladko-sadni vonj, nihče pa ni izbral parfuma M2 – usnjeno-lesni vonj.

Učitelji imajo povsem drugačen okus glede parfumov kot učenci. Največ učiteljev je izbralo parfumi M1 – sladko-sadni vonj (60 %). Druga dva moška parfumi sta si razdelila ostale »glasove«, saj je bil istemu deležu učiteljev (20 %) všeč parfumi M2 – usnjeno-lesni vonj in parfumi M3 – rum, tobak in lesne note.

Preizkušanje ženskih parfumov - moški

Moškimi anketiranci je bil najbolj všeč ženski parfüm Ž2 – beli cvet (47 %), potem parfüm Ž1 – jasmín in vanilija, ki ga je izbralo 37 % moških, najmanj pa parfüm Ž3 – svež cvetlični vonj, ki ga je izbralo 16 % moških.

Odgovori moških anketirancev na vprašanje o všečnosti ženskih parfümov se med seboj precej razlikujejo. Nekaterim je bil najbolj všeč parfüm Ž1 – jasmín in vanilija (izbralo ga je 60 % dečkov 3. razreda in 70 % učiteljem), drugim pa parfüm Ž2 – beli cvet (izbralo ga je 67 % dečkov 5. razreda in 80 % dečkov 9. razreda).

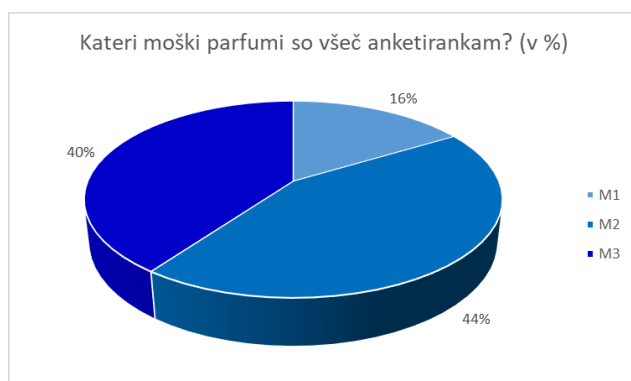
3.4 REZULTATI ESKPERIMENTA – ŽENSKE

Parfume so vonjale tudi deklice in učiteljice. Rezultate anketiranja prikazuje spodnja preglednica.

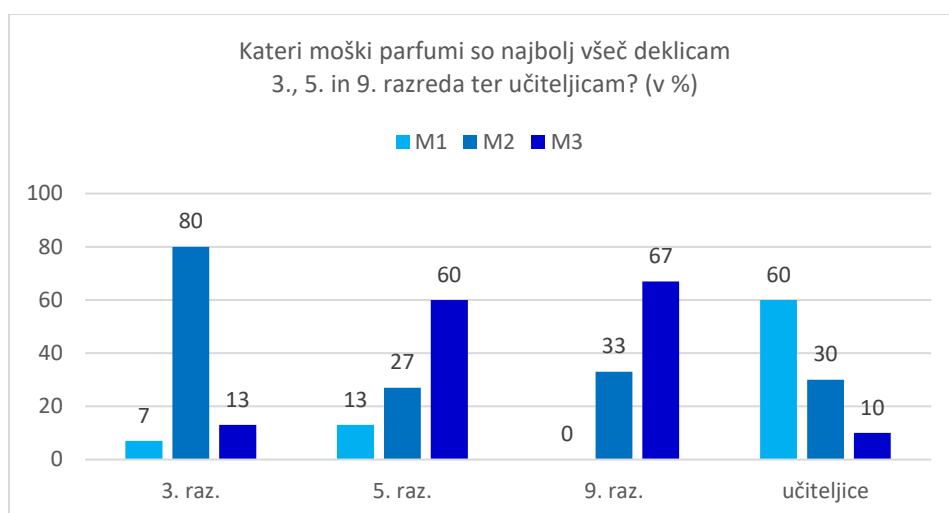
Preglednica 2: Rezultati anketiranja deklic in učiteljic

Ženske	M1	M2	M3	Ž1	Ž2	Ž3	skupaj
3. raz.	1	12	2	12	2	1	30
5. raz.	2	4	9	8	4	3	30
9. raz.	0	5	10	3	8	4	30
učiteljice	6	3	1	2	2	6	20
skupaj	9	24	22	25	16	14	110

Preizkušanje moških parfumov – ženske

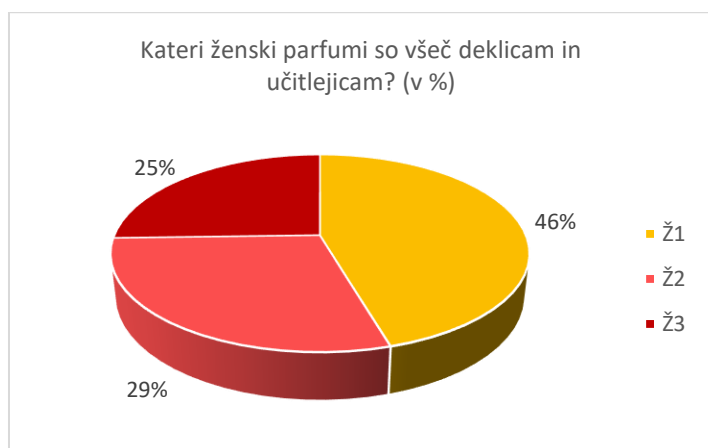

Najprej bova opisali skupne rezultate anketirank. Anketirankam je bil najbolj všeč moški parfumi M2 – usnjeno-lesni vonj, ki ga je izbralo 44 % deklic in žensk, nato parfumi M3 – rum, tobak in lesne note (40 %), najmanj pogosto pa so izbrale parfumi M1 – sladko-sadni vonj, ki je bil najbolj všeč 16 % anketirank.

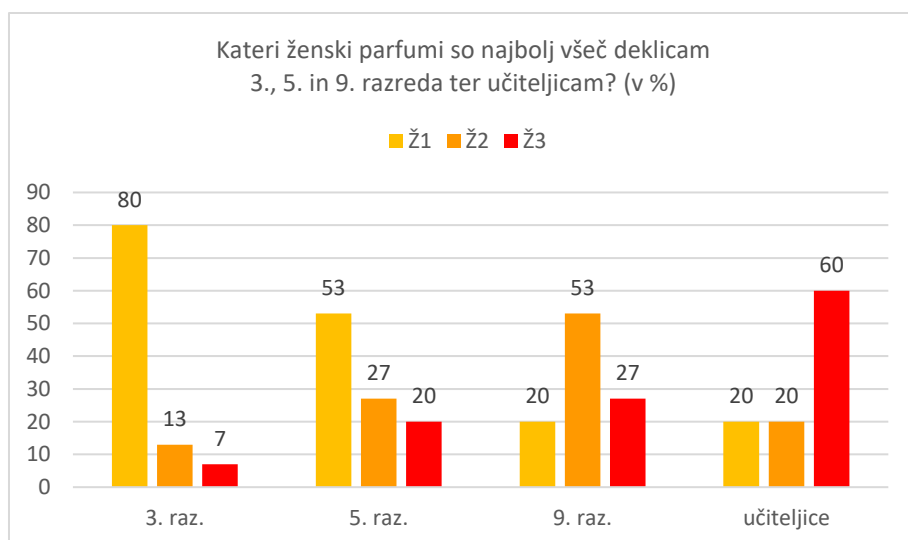

Odgovori deklic 3., 5. in 9. razreda ter učiteljic se pri vonjanju moških parfumov zelo razlikujejo. Medtem, ko je bil večini tretješolk najbolj všeč parfumi M2 – usnjeno-lesni vonj (izbralo ga je 80 % vseh tretješolk), je bil večini deklic 5. in 9. razreda najbolj všeč parfumi M3 – rum, tobak in lesne note (izbralo ga je 60 % petošolk in 67 % devetošolk). Učiteljicam je bil najbolj všeč moški parfumi M1 – sladko-sadni vonj (izbralo ga je 60 % učiteljic).

Preizkušanje ženskih parfumov – ženske

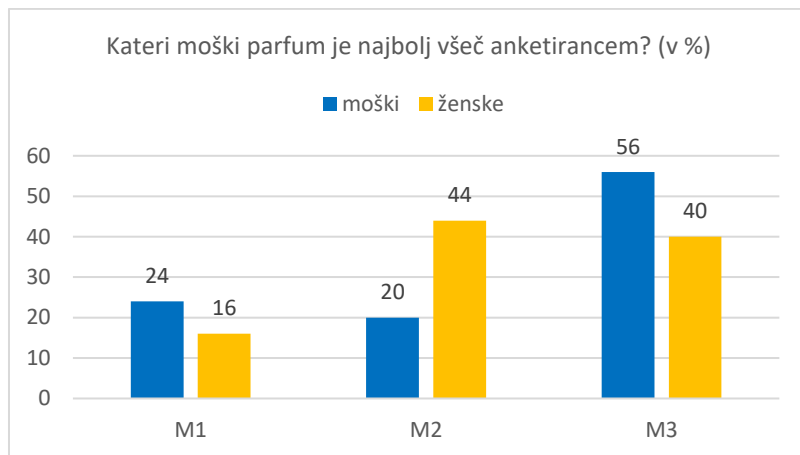
Skupni rezultati anketirank so pokazali, da je večini najbolj všeč ženski parfum Ž1 – jasmin in vanilija (46 %). Ostala dva ženska parfuma sta všeč približno istemu številu anketirank: Ž3 – svež cvetlični vonj 25 % in Ž2 – beli cvet 29 % anketirank.

Tudi pri vprašanju o ženskih parfumi so odgovori med deklicami 3., 5. in 9. razreda ter učiteljicami različni. Večini deklic 3. in 5. razreda je najbolj všeč ženski parfum Ž1 – jasmin in vanilija (izbralo ga je 80 % tretješolk in 53 % petošolk). Večini deklic 9. razreda (53 %) je bil najbolj všeč parfum Ž2 – beli cvet, večina učiteljic pa je izbrala parfum Ž3 – svež cvetlični vonj (60 %).

3.5 PRIMERJAVA REZULTATOV ESKPERIMENTA PO SPOLU

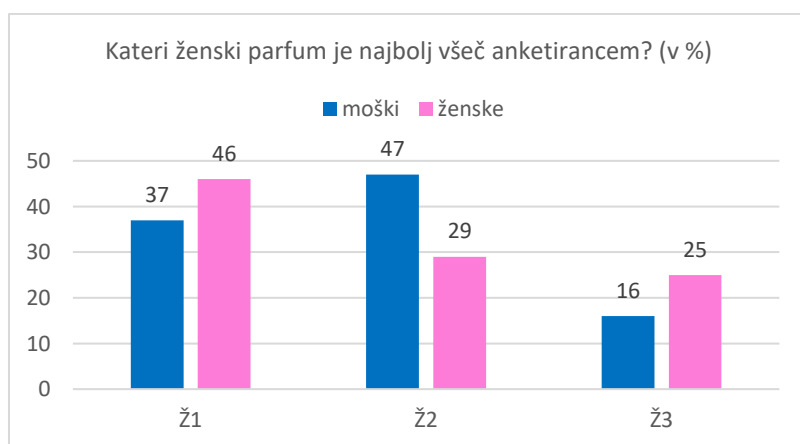
Primerjava odgovorov anketirancev glede na spol - moški parfumi:

Medtem, ko je bil moškim najbolj všeč moški parfumi M3 – rum, tobak in lesne note (izbralo ga je 56 % anketirancev), je bil približno enakemu številu anketirank všeč parfumi M2 – usnjeno-lesni vonj (44 %) in parfumi M3 – rum, tobak in lesne note (40 %). Vsem je bil najmanj všeč parfumi M1 – sladko-sadni vonj (izbralo ga je 24 % moških in 16 % žensk).

Moški parfumi, ki je pri moških dobil najmanj privržencev, je parfumi M2 – usnjeno-lesni vonj (20 %), pri ženskah pa parfumi M1 – sladko-sadni vonj (16 %).

Primerjava odgovorov anketirancev glede na spol - ženski parfumi

Anketiranke so največkrat izbrale parfumi Ž1 – jasmin in vanilija (46 %), anketiranci pa Ž2 – beli cvet (47 %). Dobra tretjina anketirancev je izbrala ženski parfumi Ž1 – jasmin in vanilija (37 %), anketiranke pa Ž2 – beli cvet (29 %). Tako pri moških kot ženskih anketirancih je bil

med danimi ženskimi parfumi najmanj priljubljen parfum Ž3 – svež cvetlični vonj (izbralo ga je 16 % anketirancev in 25 % anketirank).

4 RAZPRAVA

Glede na delitev parfumov **Tehniškega društva parfumarjev Francije**, ki jo je priznal tudi francoski Nacionalni odbor za parfume,²⁰ bi lahko najine vzorce parfumov uvrstili v naslednje družine parfumov:

- Cvetna družina (z rožno noto, z noto cvetličnega šopka in z aldehidno noto) – vanjo bi uvrstili vzorec **Ž3** – svež cvetlični vonj.
- Usnjena družina (moški parfumi z vonjem po dimu, tobaku in usnju) – vanjo bi uvrstili vzorca **M1** – sladko-sadni vonj, osnovni vonj sestavljata jantar in rastlina pančuli in vzorec **M3** – rum, tobak in lesne note.
- Ambrasta družina (vsebujejo sladke, pudraste, včasih cvetne in lesne note, delijo jih v cvetno-lesne, cvetno-začimbne, sladke in polcvetne) – vanjo bi uvrstili vzorec **Ž2** – beli cvet, ki ima vonj belega cvetja v kombinaciji s pudrastimi notami in mošusno osnovo.
- Ciprska in praprotna družina – vanjo ne bi uvrstili nobenega parfuma.
- Ostala dva vzorca **M2** – usnjeno-lesni vonj in **Ž1** – jasmin in vanilija bi uvrstili v mešana tipa parfumov. Prvega bi uvrstili v cvetno in ciprsko družino, ker v srednji noti vsebuje vonj modrega lotosa, muškarnega oreščka, šmarnice, žafrana, burbonske garanje in cejlonskega cimeta, v osnovni noti pa mošus, cedro, sandalovino, tobak in jantar. Drugi vzorec (**Ž1** – jasmin in vanilija) pa bi uvrstili v cvetno in ciprsko družino, saj v srednji noti vsebuje vonje jasmina, v osnovni pa vanilje in mošusa.

²⁰ Vilko Novak Čipči, 1999, str. 60-62

Primerjava najpogostejših odgovorov anketirancev (v %)

Preglednica 3: Parfumi, ki so všeč največjemu deležu anketirancev (po spolu)

Anketiranci	M1	M2	M3	Ž1	Ž2	Ž3
3. raz. deklice		80 %		80 %		
3. raz. dečki			53 %	60 %		
5. raz. deklice			60 %	53 %		
5. raz. dečki			53 %		67 %	
9. raz. deklice			67 %		53 %	
9. raz. dečki			87 %		80 %	
učiteljice	60 %					60 %
učitelji	60 %			70 %		

Legenda:

M1 – sladko-sadni vonj, M2 – usnjeno-lesni vonj, M3 – rum, tobak in lesne note

Ž1 – jasmin in vanilija, Ž2 – beli cvet, Ž3 – svež cvetlični vonj

Zgornja preglednica prikazuje le najpogostejše odgovore v odstotkih. Na podlagi te lahko ugotoviva največja ujemanja všečnosti parfumov:

- Večina deklic in dečkov 3. razreda je izbrala parfum Ž1 – jasmin in vanilija, njihov izbor pa se ne ujema pri izbiri moških parfumov.
- Večini deklic in dečkov 5. razreda je všeč parfum M3 – rum, tobak in lesne note, njihov izbor pa se ne ujema pri ženskih parfumih.
- Večina deklic in dečkov 9. razreda je bilo enotnih tako pri izbiri najbolj všečnega moškega parfuma (M3) kot ženskega parfuma (Ž2).
- Večina učiteljev in učiteljic je bila enotnih pri izbiri najbolj všečnega moškega parfuma (M1), njihov izbor pa se ne ujema pri ženskih parfumih.

PREVERJANJE HIPOTEZ

Hipoteza 1: Deklicam iz 3. in 5. razreda bo najbolj všeč sladki ženski parfum Ž2 – beli cvet in moški parfum M3 – rum, tobak in lesne note. Dečkom iz 3. in 5. razreda pa bo najbolj všeč ženski parfum Ž3 – svež cvetlični vonj in moški parfum M3 – rum, tobak in lesne note.

Hipoteza 1 se večinoma ni potrdila.

Točna je le v naslednjih trditvah:

- Največ deklic 5. razreda je res izbrala parfum M3 – rum, tobak in lesne note (60 %).

- Največ dečkov 3. razreda (53 %) in 5. razreda (53 %) je res izbralo parfum M3.

Ugotovitve:

- Večini deklic 3. razreda (80 %) je najbolj všeč parfum M2.
- Večini deklic (80 %) in dečkov (60 %) 3. razreda in večini deklic (53 %) 5. razreda je najbolj všeč parfum Ž1.
- Večini dečkov (67 %) 5. razreda je všeč parfum Ž2.

Preglednica 4: Parfumi, ki so všeč največjemu deležu deklic in dečkov 3. in 5. razreda?

Anketiranci	M1	M2	M3	Ž1	Ž2	Ž3
3. raz. deklice		80 %		80 %		
5. raz. deklice			60 %	53 %		
3. raz. dečki			53 %	60 %		
5. raz. dečki			53 %		67 %	

Legenda:

M1 – sladko-sadni vonj, M2 – usnjeno-lesni vonj, M3 – rum, tobak in lesne note

Ž1 – jasmin in vanilija, Ž2 – beli cvet, Ž3 – svež cvetlični vonj

Hipoteza 2: Večini deklic in dečkov 9. razreda bosta najbolj všeč ženski parfum Ž2 – beli cvet in moški parfum M3 – rum, tobak in lesne note.

Hipoteza 2 se je popolnoma potrdila. Parfum Ž2 je izbralo 53 % deklic in 80 % dečkov, M3 pa 67 % deklic in 87 % dečkov 9. razreda. Potrdilo se je, da se rezultati deklic in dečkov 9. razredov ujemajo.

Preglednica 5: Parfumi, ki so všeč največjemu deležu deklic in dečkov 9. razreda

Anketiranci	M1	M2	M3	Ž1	Ž2	Ž3
9. raz. deklice			67%		53%	
9. raz. dečki			87%		80%	

Legenda:

M1 – sladko-sadni vonj, M2 – usnjeno-lesni vonj, M3 – rum, tobak in lesne note

Ž1 – jasmin in vanilija, Ž2 – beli cvet, Ž3 – svež cvetlični vonj

Hipoteza 3: Učiteljicam bosta najbolj všeč cvetlični parfum **Ž3** – svež cvetlični vonj in moški parfum **M2** – usnjeno-lesni vonj. Učiteljem pa bosta najbolj všeč ženski parfum **Ž1** – jasmin in vanilija ter **M1** – sladko-sadni vonj, ki sta bolj znana kot parfuma za odrasle.

Hipoteza 3 se je le delno potrdila.

Točna je le v naslednjih trditvah:

- Večini učiteljic je najbolj všeč parfum **Ž3** (60 %).
- Učiteljem je najbolj všeč parfum **Ž1** (70 %) in **M1** (60 %).

Ugotovitev:

- Tako učiteljicam kot učiteljem je najbolj všeč isti moški parfum, to je parfum **M1** (60 %).

Preglednica 6: Parfumi, ki so všeč največjemu deležu učiteljic in učiteljev

<i>Anketiranci</i>	<i>M1</i>	<i>M2</i>	<i>M3</i>	<i>Ž1</i>	<i>Ž2</i>	<i>Ž3</i>
učiteljice	60%					60%
učitelji	60%			70%		

5 ZAKLJUČEK

Raziskovanje teme o parfumih je bila za naju zelo koristna, saj sva se z njo nekoliko bolj izobrazili o parfumih, o načinu njihovega delovanja (zgornja, srednja in osnovna, spodnja nota) ipd. Raziskava bo mogoče uporabna tudi komu, ki se ukvarja s prodajo parfumov. Izve lahko, katere vonje imajo rade posamezne starostne skupine in na podlagi tega lahko izvede promocijo določenih že obstoječih parfumov.

V raziskovalni nalogi sva pokazali, kako vonji vplivajo na naše vsakdanje življenje ter kako se ljudje razlikujemo po tem, kateri vonji so nam všeč. Izvedba raziskave se nama je zdela zelo zabavna in je prinesla polno novih, zanimivih informacij o parfumih.

Z raziskovanjem parfumov sva izkoristili le delček možnosti o tem, kako lahko raziskujemo njihove vonje. Naloga je lahko izhodišče za druge raziskave o tem, kakšen bi bil izbor parfumov po željah posameznikov. Katere vonje bi želel vključiti?

Zanimivo bi bilo dobiti tudi odgovore na vprašanja o tem, koliko in kakšne vrste parfumov imajo doma učenci različnih starosti, kdaj so jih začeli uporabljati in kako pogosto ter ob kakšnih priložnostih jih uporabljajo.

6 LITERATURA

Naja Bedek, Kaja Krajnc, 9. razred: Šopek čudovitih vonjev, raziskovalna naloga iz interdisciplinarnega področja: biologija, kemija, Polzela, Osnovna šola Polzela, 2010.

Vilko Novak Čipči: Ognjemet dišav, O parfumi in drugih dišavah, Ljubljana, Založba Forma 7 sedem, 1999.

John Oakes: V raju parfumov, prevedla Tanja Njivah, Dob pri Domžalah, Založba Miš, 2006, str. 12-13.

Elektronski viri in literatura:

Parfum, SSKJ, Fran,

<https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=parfum> (20. 1. 2023).

Dišava, SSKJ, Fran,

<https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=di%C5%A1ava> (20. 1. 2023).

Mošus, Fran/[iskanje/mošus](#) (20. 1. 2023)

Sestava parfumov, <https://www.notino.si/parfumi/> (3. 2. 2023).

O dišavah, Spletična.si, PARFIMO, https://www.spleticna.si/o-disavah_p34.html (20. 1. 2023).

aReal točeni parfumi, areal-parfumi.si (20. 1. 2023).

OPIS VZORCEV PARFUMOV

Fragrantica, <https://www.fragrantica.com/perfume/Paco-Rabanne/Black-XS-L-Exces-for-Him-13805.html> (20. 12. 2022).

Fragrantica, <https://www.fragrantica.com/perfume/Lancome/Idole-Aura-67578.html> (20. 12. 2022).

Fragrantica, <https://www.fragrantica.com/perfume/Joop/Joop-Homme-Wild-15945.html> (20. 12. 2022).

Fragrantica, <https://www.fragrantica.com/perfume/Issey-Miyake/L-Eau-d-Issey-Pour-Homme-721.html> (20. 12. 2022).

Fragrantica, <https://www.fragrantica.com/perfume/Givenchy/Absolutely-Givenchy-2454.html> (20. 12. 2022)

7 PRILOGA

A N K E T A

PARFUMI

Sva Patricia Pavli in Neli Auda iz 9. c razreda. Potrebujeva tvojo pomoč pri raziskovalni nalogi za biologijo.

Starost: 6-9 10-12 13-15 25+

Katerega od parfumov M1, M2 in M3 bi uporabljal?

- a) M1
- b) M2
- c) M3

Kateri od parfumov Ž1, Ž2 in Ž3 te najbolj privlači?

- a) Ž1
- b) Ž2
- c) Ž3

Hvala za sodelovanje!